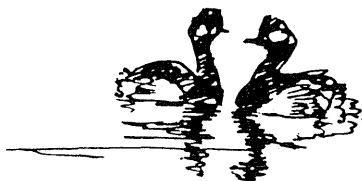

Anmeldelser

Status for danske fuglelokaliteter

Tommy Dybbro. En oversigt over Dansk Ornitologisk Forenings lokalitetsregistrering 1978-81 med eksempler på landsdækkende resultater af projektet. 104 sider, 41 figurer, 62 tabeller, talrige vignetter af Jens Frimer Andersen, hft. Dansk Ornitologisk Forening, 1985. Pris kr. 108. Kan købes hos DOF-Salg.

Tommy Dybbro har her sammenskrevet oplysninger fra over 500 frivillige og ulønnede fugleinteresseredes registreringer. Alene dette faktum gør bogen enestående. Da registranternes oplysninger er af stor lødighed, får bøgerne speciel værdi for myndigheder o.a. med interesse for bevarelse af den danske natur.

Ovenfor er brugt ordet bøger, fordi *Status over danske fuglelokaliteter* er en sammenfatning af de 11 udkomne rapporter over fuglelokaliteter i de enkelte amtskommuner, som blev udgivet i 1982-84 (amtsrapporter).

I disse *amtsrapporter* fortælles der i nogle indledningsafsnit bl.a. om de undersøgelser, der ligger til grund for det færdige resultat, om bearbejdelsen af materialet og om klassificeringen af fuglelokaliteterne. Derefter findes en systematisk gennemgang, kommune for kommune, af de lokaliteter, hvorfra der findes nyere oplysninger. For hver lokalitet er der en fortegnelse over antallet af registrerede ynglefugle og trækgæster, og for langt de fleste findes et kort over området. Desuden gives en karakteristik af områdets ornitologiske værdi, en omtale af eventuelle fredninger, forstyrrelser og trusler samt forslag til beskyttelse.

Disse amtsrapporter har været den væsentligste kilde til de ornitologiske oplysninger, der er blevet benyttet i fredningsplanerne. Det har således været muligt at benytte oplysningerne om artsindhold og -antal til det klassifikationssystem, der er benyttet i fredningsplanerne.

I *Status over danske fuglelokaliteter* gives en sammenfattende oversigt over de danske fuglelokaliteter, inddelt og klassificeret efter naturtyper og fugleliv.

Desuden er der som eksempler udarbejdet en status for 41 danske ynglefuglearter og for otte rastende og overvintrende arter.

Sammenstillingen af amtsrapporterne giver et bedre og mere sikkert grundlag for den videre klassificering i fredningsplanlægningen.

Både i indledningen og i de enkelte status-afsnit er der givet anvisninger på, hvordan lokaliteterne enten kan bevares eller gøres fuglevenlige igen. Disse anvisninger vil i det videre fredningsarbejde (fredningsplaner, konkrete fredninger m.v.) indgå med stor vægt sammen med øvrige oplysninger om biologiske og andre fredningsinteresser på de enkelte lokaliteter.

Amtsrapporterne og dermed statusrapporten er udarbejdet på baggrund af registreringer fra perioden 1978-81. Da en tilsvarende registrering blev udarbejdet i 1960'erne, vil det være muligt at studere hvilke ændringer, der er sket mellem disse to perioder. Desværre har det i denne rapport ikke været muligt at udarbejde denne sammenligning, fordi datamaterialet alene er bearbejdet manuelt. Når sammenligningen (forhåbentlig) bliver lavet, vil den kunne indgå i amtskommunernes videre overvågning af biologiske lokaliteter.

Status over danske fuglelokaliteter påpeger værdien af, at amtsrådene opfylder deres tilsynsforpligtelse. Med amtsrapporterne og statusrapporten er der et virkeligt godt grundlag for dette tilsyn.

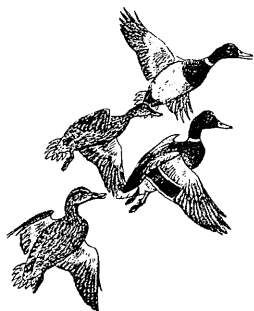
Til slut er der givet en karakteristik af hver amtskommunes ornitologiske interesser. Det vil nok være værdifuldt at diskutere, hvorvidt det er nok, at hver amtskommune bevarer de nævnte karakteristika, eller hvorvidt alle amtskommuner generelt skal forbedre vilkårene for fuglene?

Jes Philipsen Schmidt
biolog ved fredningskontoret
Viborg amtskommune

Vildtreservaterne og vandfuglene

Bjarne Søgaard. Vandfugletællinger i vildtreservaterne 1976-1984. 142 sider, talrige illustrationer, figurer og tabeller, hft. Landbrugsministeriets vildtforvaltning, vildtreservatkontoret, 1985. Kan i begrænset omfang rekvireres på vildtreservatkontoret.

Af Danmarks 86 vildtreservater er ca 50 af betydning som rasteplasser for svømmefugle. Resten er ynglervildtreservater for især sæler og kystfugle. På disse 50 reservater er der gennemført mere eller mindre regelmæssige optællinger af de rastende vandfugle en gang månedligt siden 1976. Dette materiale er nu bearbejdet og opstillet i en glimrende oversigt fra vildtreservatkontoret. Foruden en indledende omtale af reservaterne og optællingsmaterialet, gennemgås hver af svømmefuglearterne med diagram over de årlige maksima for alle reservaterne samlet og kort over fug-

lenes fordeling i fire udvalgte perioder i løbet af året. Herefter præsenteres hver af reservaterne med deres fuglefauna opstillet i tabeller med månedlige maksimumtal for alle årene samlet for artsgrupperne, svømmeænder, dykænder, svaner og andre arter (Blishøns, lappedykkerne m.v.).

Rapporten er et nyttigt bidrag til den øvrige lokalitetsregistrering og -overvågning, og er selvfølgelig særlig anvendelig ved vurderingen af de enkelte reservaters betydning og den kommende prioritering af vildt-reservatarbejdet.

Hans Meltofte

Den økologiske udfordring

Lars Møller (red.). 180 sider, 2 tabeller, hft. Københavns bogforlag, 1985. Pris kr. 148,-.

Den økologiske udfordring er en debatbog om de økologiske konsekvenser af samfundsudviklingen. Den består af 20 vidt forskellige indlæg, skrevet af og om »folk med fingeren på den økologiske puls.«

De fleste indlæg tager udgangspunkt i velkendte, hjemlige forhold som f.eks. Cheminova, nitrat i grundvandet, Grenå industricenter og Hvalsø-lossepladsen. Det forhindrer imidlertid ikke, at vore hjemlige økologiske – eller rettere uøkologiske – forhold sættes i relation til de globale forhold, således f.eks. i Mogens Plougs »Giftens frie bevægelighed«, Vagn Lundbyes tankevækkende »Agtværdigheden og regnskoven«, eller hvor Henning Nøhr følger trækfuglene til lande, hvor de forgiftes af pesticider, som vi for længst nok er holdt med at bruge, men ikke at *producere* og *eksportere*.

Bogens afgjorte styrke er dens på én og samme tid brede spektrum og alligevel klokkeklare budskab. Indlæggene er stykket sammen i fire hovedafsnit, der beskriver hhv. *naturen*, der med Peder Aggers ord »dør mellem hænderne på de gode fredere«, *mennesket*, der ifølge Keld Pries Nielsen er »på vej mod det mentale sammenbrud«, *forandringen*, der for Grenå-veteranen Bent Rensch er blevet »en sej og ofte frustrerende kamp«, og *fremtiden*, der for Niels Munk Plum er et spørgsmål om »ligevægt eller sammenbrud«. Indlæggenes forskellige indfaldsvinkel til trods, formår de alle at finde tilbage til den grundlæggende problemstilling, nemlig produktionsprocessen og de økonomisk-teknologiske processer, der styrer den.

Henrik Wejdling

Gråspurven

Poul Hansen. 31 sider, rigt illustreret, hft. Natur og Museum, hft. 3, 1985. Pris kr. 25.

Naturhistorisk Museum i Århus har i en lang årrække udgivet hæfter om naturhistoriske og biologiske emner. Det sidst udgivne hæfte er ekstraordinært bemærkelsesværdigt både fordi det handler om noget så »banalt« som Gråspurven, og fordi skildringen af dens biologi har meget store kvaliteter. Det er skrevet af museumsinspektør Poul Hansen, Naturhistorisk Museum, Århus. Han er både biolog og bioakustiker. Hans beskrivelse af Gråspurven dækker alle facetter af dens biologi: ynglebiologi, fødeforhold, fjender, stemmeytringer, Gråspurven og mennesket o.s.v. og rummer desuden kulturhistoriske betragtninger om Gråspurvens udbredelseshistorie. Hæftet er illustreret med meget smukke tegninger af tegneren Thomas Hjeble Bredsdorff samt mange fotografier. Det er en af de bedste monografier, der er skrevet på dansk. Det fremgår af teksten, at Poul Hansen har personligt kendskab til Gråspurvens liv, idet han bl.a. har studeret dens stemmeytringer, og han krydrer teksten med mange personlige oplevelser. Ved at samarbejde sine egne studier med andres iagttagelser, får Poul Hansen et solidt grundlag for mange spændende tanker om, hvordan og hvorfor Gråspurven har tilpasset sig mennesket som få andre fugle.

Lorenz Ferdinand

Handbuch der Vögel der Sowjetunion

V.D. Illicev & V.E. Flint (hovedredaktører), m.fl. Band 1, 350 sider, 76 tegninger og kort, 8 farvetavler, indb. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt, 1985. Pris i subscriptions DM 78.

I begyndelsen af 1950'erne udkom Dementiev & Gladkov's 6 binds værk om Sovjetunionens fugle. Bortset fra nogle mindre check-lists fra 1970'erne har man i høj grad savnet et moderne værk om fuglelivet i verdens største land. Med bind 1 i tysk udgave (den russiske sprogede originaludgave udkom i 1982) loves godt for vort fremtidige indblik i Sovjetunionens ornitologi.

Det første bind omfatter en grundig gennemgang af avifaunistikens historie i det russiske rige og i Sovjetunionen (160 sider), med en avifaunistisk status (15 sider) og kronologisk liste over de vigtigste publikationer (16 sider). I bindets sidste 144 sider gennemgås efter det traditionelle håndbogsmønster lommer, lappedykkere og stormfugle med litteraturoversigt.

Kapitlet om avifaunistik er en opremsning – stort set uden vurderinger – af ekspeditioner og undersøgelser i landets forskellige egne. Kapitlet er vigtigt bl.a. for forståelsen af de mange huller, der tidligere var og tildels stadig er i kendskabet til landets fuglefauna, men samtidig et vidnesbyrd om den enorme vækst i de senere års udforskning af selv de fjerneste egne.

Læsning af fugleafsnittene sidst i bogen viser, at der

i de senere år i høj grad har været tale om conservation-rettet fugleforskning. Dette har nok været kendt, men megen original litteratur har været yderst vanskeligt tilgængelig. Værket råder i høj grad bod på dette, dels ved talrige litteraturhenvisninger, dels ved at citere forskningsresultater direkte.

I kapitlerne om arterne omtales mange sovjetiske forskningsresultater, som ofte suppleres med oplysninger fra Cramp & Simmons, Palmer m.fl. Værket om Sovjetunionens fugle slutter sig smukt til de to andre om Europas og Nordamerikas fugle, og at dømme efter første bind vil det være uundværligt for ornitologer, som beskæftiger sig med palæarktiske områders fugle.

Anders Holm Joensen

Key to sexing and ageing of European Passerines

Przemyslaw Busse. 224 sider, 2 tabeller, 24 figurer, 180 diagrammer, hft. Beiträge zur Naturkunde Niedersachsens, 37. Jahrgang, Sonderheft, 1984. Pris DM 29,80.

Der er nu gået over tyve år siden »den første Svensson« udkom i 1964. Den var på 40 sider, og betegnedes af unge ringmærkere som »Ringmærkerens ABZ«. I 1984 udkom Svensson's tredje udgave af »Identification guide to European Passerines«. Den er på 312 sider, og det stærkt øgede sidetal illustrerer egentlig på glimrende vis den rivende udvikling, der i løbet af disse år er sket med spurvefuglearts-, køns- og aldersbestemmelse. Med den stigende anvendelse af fangststal i forbindelse med monitorering af småfuglebestande er det blevet klart, at jo højere »kvalitet« inden for alders- og kønsbestemmelse, man opnår, jo bedre bliver anvendelsesmulighederne inden for bestandsmonitorering m.m. Arbejdet med at indsamle viden om køns- og aldersbestemmelse har tidligere hovedsageligt været baseret på museernes skindsamlinger, men i de senere år er der fra mange hold indsamlet en mængde viden (og teorier) i forbindelse med de mange småfugle, der bliver håndteret på ringmærkningsstationerne. Først og fremmest fordi det nu er inden for fældningen og bløddelenes aldersrelaterede forandringer, der skal hentes ny viden.

Set i den sammenhæng er Przemyslaw Busse's »Key to sexing and ageing« blandt de første arbejder, der kombinerer museumsdata med data fra levende fugle. Busse er ikke en hr hvemsomhelst. Som grundlægger og koordinator af det østeuropæiske Operation Baltic (et trækfugleforskningsprogram, der hovedsageligt arbejder via ringmærkning) har han en meget stor erfaring, blandt andet baseret på over 150.000 egenhændigt mærkede småfugle.

»Key to sexing and ageing« indledes med et glimrende tysksproget forord af udgiveren Hans Oelke, men er iverigt skrevet på engelsk. De første 35 sider består af en række generelle kapitler, der bl.a. beskæftiger sig med forskellige aspekter omkring bestemmelse, måltagning, fældning, etc. Et kapitel anvendes

til den praktiske brug af håndbogen, og det er i høj grad nødvendigt, idet Busse bruger en anden terminologi end f.eks. Svensson.

Selve artsgennemgangen dækker 190 spurvefuglearter, der er opstillet i alfabetisk rækkefølge efter de latinske slægtsnavne. For hver art gives et fældningsdiagram, hvor fældningen af forskellige fjergrupper i løbet af de tre første leveår er vist. Under diagrammerne findes en nøgle, hvorfra man kan bestemme køn og/eller alder. Samtidig findes der forskellige noter og kommentarer, der uddyber, forklarer, og påpeger uklarheder eller manglende viden. Bogen koncentrerer sig altså om køns- og aldersbestemmelse, og medtager ikke artsbestemmelser.

For ringmærkere, der er vant til at bruge Svensson, vil »Key-en« ihvertfald indledningsvist være temmelig uoverskuelig at anvende, fordi den bruger en helt anden terminologi og artsrækkefølge. Også fældningsdiagrammerne kræver, at man sætter sig grundigt ind i den benyttede terminologi. På den anden side supplerer Busse's bog den nye Svensson i form af nye og foreslåede nye bestemmelseskriterier, og en kritisk holdning til nogle »etablerede« kriterier (eksempelvis mundhulefarvens anvendelighed til aldersbestemmelse af Rødhalse om foråret). Også de indledende kapitler er gode – og lærerige for opstartende ringmærkere. Busse's bog bør klart forefindes i ringmærkningsstationernes biblioteker, hvor den – som Svensson's – forhåbentlig vil være med til at stimulere den igangværende forskning i emnet.

Peter Lyngs

Kennzeichen und Mauser Europäischer Singvögel

Hans Bub. Allgemeiner Teil, 211 sider, 106 figurer, heraf mange s/h fotografier, hft. Neue Brehm-Bücherei, A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt, 1985. Pris M 23,40.

Med denne bog foreligger fjerde (og sidste) bind af serien »Kennzeichen und Mauser Europäischer Singvögel«. De tidligere bind er anmeldt i DOFT 76: 167-168 og 78: 80.

Dette bind er et »alment« oversigtsbind, der med sikker hånd fører (den tyskskyndige) læser rundt i en række grundlæggende emner omkring småfugle og deres køns- og aldersbestemmelse, samt deres fældning. Bogen indeholder 18 kapitler (med hver sin efterfølgende litteraturliste), og disse spænder vidt. Der er f.eks. kapitler om den geografiske variation, om fældning, aldersbestemmelse ved hjælp af kraniets forbenning, rugepletten, fjerforskning og ringmærkning, skindlægning, og så videre.

Det er godt, det er grundigt, og det burde være stimulerende for den engagerede ringmærker. Bogen kan, som de øvrige bind, varmt anbefales – specielt til fuglestationer og ringmærkere.

Peter Lyngs

British Warblers

Eric Simms. 432 sider, 177 figurer (heraf en del sort-hvide fotos), 28 tabeller, 6 farvetavler, hft. New Naturalist Library, Collins 1985. Pris £ 9,95.

Det er altid rart, når der kommer en ny bog om en af livets sande værdier: Sangere! Årets første syngende Løvsanger, gysed når der dukker en øjenbrynsstribet sag frem en oktoberdag, forventningen om lille *nana*, vinter-Munke ved foderbrættet. Vi har vel alle et særligt forhold til sangere. Eric Simms, engelsk forfatter (m.m.), har det ihvertfald, og det har han gjort noget ved. En 432 sider lang, velskreven bog om britiske sangere; i betydningen alle de sangere fra »The Old World«, der er truffet i Storbritannien.

Efter tre indledende kapitler gennemgås sangerne af slægterne *Sylvia*, *Locustella*, *Acrocephalus*, *Hippolais*, *Phylloscopus* og *Regulus*. For hver slægt findes et indledende kapitel, og de almindeligste af arterne får et selvstændigt kapitel. De sjældne(re) arter omtales i et kapitel under hver slægt. På en venligt pludrende facon omtales forhold som føde, habitat, stemmer og udseende, træk, vinterkvarterer, udbredelse og forekomst, antalsmæssige variationer, og så videre. Teksten er på behagelig vis krydret med forskellige figurer, udbredelseskort, tabeller, sonogrammer og fotografier. Endvidere findes 6 farvetavler med afbildninger af sangere i D.I.M. Wallace's personlige streg. Bogen afsluttes med et »overblikskapitel« kaldet Past and Future, og en fyldig litteraturliste på ca 1000 titler.

For de mere hitlidelige må det slås fast, at *British Warblers* ikke er nogen feltbestemmelsehåndbog. Feltbestemmelsen behandles ret kort (men sobert), og bogen er først og fremmest en oversigtsbog over aktuel viden om (engelske) sangere. Der fremdrages en række spændende forhold (f.eks. sammenlignende sonogrammer over en imiterende Kærsanger og dens afrikanske »ofre«) og megen god viden, præsenteret på en fængende og afslappet facon. Jeg har læst bogen med fornøjelse og udbytte – og ikke uden momentvis irritation. Som vanligt: Englænderne er ikke meget for at bruge anden litteratur end den engelske (»beklageligt at kontinentet er så isoleret«), og Simms' bog udgør ikke nogen undtagelse. Også Eric Hoskings redefotografier er en kilde til stadig irritation – den slags fotos hører ikke hjemme i en bog skrevet i 1985!

Men ellers: en god bog, anbefalelsesværdig til sanger-freaks.

Peter Lyngs

Reader's Digest Complete Book of New Zealand Birds

C.J.R. Robertson (red.). 319 sider, stort format med 344 farvefotos og 24 tegninger og kort, indb. Reader's Digest Sydney, new zealandsk udgave ved Whitcoulls, Christchurch, 1985. Pris NZ \$ 45,00.

Denne store, smukt udstyrede bog er ikke en felthåndbog, ej heller storhåndbogen om New Zealands fugle. Det har heller ikke været hensigten. Det er et vel illustreret værk med overvejende meget fine farvefotografier og en kortfattet, beskrivende tekst af tilstrækkeligt omfang for den bredere, naturinteresserede befolkning, som en Reader's Digest bog nu engang er anlagt for. Teksten er korrekt og koncise, skrevet for størstepartens vedkommende af new zealandske specialister på de forskellige arter og grupper.

For hver art gives en kort tekst om forekomst, hyppighed, yngleforhold, træk, vintertilværelse og andet af interesse, med korte, koncise afsnit om kendetegn (for han og hun, ungfugl, unge), længde, fældning, stemme, og udbredelse i verden og i New Zealand. En lille gråtonet rubrik fremhæver de vigtigste feltkendetegn, en nyttig nydannelse.

Af interessante fakta, man ellers må finde frem til i nyere tidsskriftartikler, lærer vi, at der nu kun er ca 120 Takahe tilbage, kun 40-50 Sort Stylteløber, at op til 5.000 Stenvendere og 100.000 Lille Kobbersneppe oversommer i New Zealand fra nordøstasiatiske ynglepladser, den Skævnæbbede Præstekrave skummer runde flodsten for insekter med sit højrekrummede næb, New Zealandsk Præstekrave yngler kun i to områder, 1.350 km fra hinanden: Stewart-øen og Northland, den ældste kendte (ynglende) Kongealbatros er 54 år gammel, og den flugtløse uglepepegøje, Kakapo har spillepladser som Urfugl og Tjur.

Farvefotografierne er fremragende og vel producerede. Men billedet af den ellers så smukke *oliven-grønne* Klokkefugl er gengivet alt for gult (en trykteknisk fejl); og det er synd, at forlaget kun har kunnet finde et fotografi af tydeligvis udstoppede Hudson Kobbersnepper, anbragt i naturlige omgivelser.

Bogen kan anbefales enhver, der gerne vil have en autentisk og vel illustreret oversigt over New Zealands fugleliv.

Kaj Westerskov

Conservation Studies on Raptors

I. Newton & R.D. Chancellor (red.). 482 sider, talrige figurer og tabeller i s/h, hft. International Council for Bird Preservation, 1985. Technical Publication No. 5. Pris £ 25,50.

Den anden verdenskongres om rovfugle blev afholdt i Thessaloniki, Grækenland, fra 26. til 29. april 1982. Kongressen, der var opdelt i seks workshops, blev afholdt i tæt samarbejde med de græske naturbeskyttelsesmyndigheder. For en nærmere omtale af kongressen og dens workshops, se DOFT 76: 153-154, 1982.

Det var med velberåd hu, at den anden verdenskongres blev afholdt i Grækenland. Dels var det med henblik på generelt at dokumentere rovfuglenes situation omkring Middelhavet, hvor en række bestande er i stadig tilbagegang, dels var det konkret for at henvende de græske myndigheders opmærksomhed på de problemer, der er for Grækenlands enestående bestande af en række rovfuglearter.

Et meget værdifuldt afsnit af kongresrapporten er derfor 152 siders gennemgang af en række Middelhavslandes rovfuglebestande. Der præsenteres »Atlas-undersøgelser« for rovfuglearter fra Portugal, Ægypten og Marokko samt en række afhandlinger, der dækker udbredelsen for en eller flere arter. En af de generelt set mest truede arter i Middelhavsområdet er Munkegribben. I Grækenland er bestanden nu under 15 par! Derimod er den Blå Glente i fortsat fremgang. Det sydeuropæiske kulturlandskab passer arten godt. I Portugal estimeres bestanden til 100-150 par og i Spanien til mere end 100 par.

Et andet værdifuldt afsnit omhandler rovfuglene i de tropiske skovområder. Her er den eksisterende viden yderst minimal. For de fleste arters vedkommende kendes der eksempelvis intet til ynglebiologi. De generelle trusler mod disse arter er habitatødelæggelse og direkte menneskelig efterstræbelse. Når regnskoven er fældet og husdyrene rykket ind, så skal rovtojlet bekæmpes.

Conservation Studies on Raptors er et værdifuldt bind i den mere og mere interessante serie af »tekniske« rapporter fra ICBP. Sammenlignet med kongresrapporten fra den første verdenskongres i Wien, 1975, viser den også, at rovfugleforskningen idag har fået et vist overblik. I 1960'erne og 70'erne fæmlede man nærmest i blinde omkring de væsentligste problemer i rovfuglebeskyttelsen – ikke mindst omkring miljøgiftproblematikken. Idag er rovfugleforskningen blevet en standardiseret disciplin.

Afslutningsvis skal jeg benytte lejligheden til at annoncere den tredje verdenskongres om rovfugle, der afholdes i Elat, Israel, fra 22. til 27. marts 1987. Vel mødt!

Jørgen Bent Thomsen

Threatened Birds of Africa and Related Islands
N.J. Collar & S.N. Stuart. The ICBP/IUCN Red Data Book, Part 1. 761 sider plus 12 farvetavler. ICBP, Cambridge, 1985. Pris £ 24,00.

Den nye udgave af den »røde data bog« om fugle er ikke munter læsning. Selv om den med udgivelsen af tredje udgave er blevet opdelt i et bind for hvert kontinent, er der i bindet om Afrika medtaget ikke mindre end 177 arter. Idag står således 6,5% af Afrikas fuglearter over for en eller anden form for trussel. Værst står det til med skovfuglene, der udgør hele 65% af de truede fuglearter i Afrika. Næsten halvdelen (44%) af fuglearterne, der er omtalt i den nye »røde data bog«, træffes imidlertid ikke på Afrikas fastland, men på de omkringliggende øer, først og fremmest på Madagascar, Mascarenerne, Seychellerne og på São Tomé e Príncipe. Her er det Madagascar, det står dårligst til med, idet hele 25% af den endemiske fuglefauna idag må betegnes som truet. Det er således ikke uden grund, at både ICBP og IUCN vil gøre Madagascar til et af de vigtigste områder for deres fremtidige naturbeskyttelsesprojekter.

Den nye »røde data bog« er meget velskrevet og giver i en kortfattet og præcis form et væld af oplys-

ninger. Forfatterne har tydeligvis ofret en enorm indsats på at gennemgå al relevant litteratur, ligesom de har haft kontakt med mange professionelle og amatørornitologer i Afrika. Hver art er behandlet for sig, i gennemsnit med knap fire sider pr art. For hver enkelt gennemgås artens udbredelse, de enkelte populationers størrelse, artens habitatkrav, hvilke trusler den står over for, hvilke beskyttelsesforanstaltninger der er iværksat, samt hvilke der er planlagt. Efter hver art følger desuden en komplet liste over den litteratur, der danner baggrund for artsgennemgangen.

Den »røde data bog« er nok i første række tænkt som et vigtigt værktøj for dem, der direkte er involveret i naturbeskyttelse i Afrika og på de omkringliggende øer. Men jeg mener også, at det er en vigtig nyudgivelse for de amatørornitologer, der rejser i området. Man får nemlig en usædvanlig fin gennemgang af de truede og sjældne fuglearter, der ofte netop er dem, der er mest summarisk omtalt i de gængse fuglebøger.

Flemming Pagh Jensen

Conservation of Tropical Forest Birds

A.W. Diamond & T.E. Lovejoy (red.). Proceedings of a Symposium and Workshop held at ICBP World Conference, Cambridge, 1982. 318 sider, talrige figurer og tabeller, hft. ICBP Technical Publication No. 4. Pris £ 18,50. Anskaffes fra ICBP, Huntingdon Road 219c, Cambridge CB3 0DL, England.

Et af de tre symposier afholdt under ICBPs 18. verdenskonference i Cambridge i 1982 havde temaet »Tropical Forest Bird Conservation«. Tre år senere udkommer så de omfattende symposieindlæg, med beretninger om fuglenes og regnskovenes status og arbejdet for deres bevaring i størsteparten af tropernes regnskovsområder. Det er måske så som så med statusberetningerne; i den mellemliggende periode siger den triste statistik, at der er ryddet regnskov svarende til 10 gange Danmarks areal. Man kan lidt bittert indvende, at vi ofrer mere tid og flere kræfter på at fortælle hinanden, hvor slemt det står til, end på at gøre noget alvorligt ved sagen. Vi må blot erkende, at nok så mange »grønne« organisationer, nationale som internationale, ikke råder over regnskovens skæbne. Det gør regeringer og pengestærke selskaber derimod. Vi må nøjes med at klarlægge problemerne og konsekvenserne, og give beslutningstagerne argumenter for nødvendigheden af naturbevarelse. I den sammenhæng er den foreliggende bog meget overbevisende. Den udgør en essentiel oversigt over regnskovsfuglenes status og deres store betydning i dokumentationen af ødelæggelsen af et af Jordens væsentligste økosystemer.

Hvis du føler ansvaret tynde dine skuldre, bør du anskaffe dig denne bog. Du får så et uhyre detaljeret grundlag for dit engagement for regnskovene og deres fugle.

Steffen Brøgger-Jensen

Conservation of Island Birds

P.J. Moors (red.). Case studies for management of threatened island species. 288 sider, talrige kort og tabeller, enkelte fotografier, hft. ICBP Techn. Publ. 3. 1985. Pris £ 16,50 incl. forsendelse ved betaling forud til ICBP, 219c Huntingdon Road, Cambridge CB3 0DL, UK.

93% af de fuglearter og -underarter, der er uddøde siden år 1600, levede på øer, og mere end halvdelen af de arter, der i dag er udryddelsestruede, findes på øer. På den baggrund afholdt International Council for Bird Preservation et symposium over emnet »island management« under den 18. verdenskonference i 1982. *Conservation of Island Birds* indeholder en snes indlæg fra dette symposium.

Fire hovedemner er: Processer der indvirker på øers fuglepopulationer (4 indlæg), regional statusovervågning (2), igangværende beskyttelsesaktioner (10) og program for beskyttelse af øernes økosystemer (1). Alle indlæg er skrevet af mennesker, der aktivt studerer eller arbejder med ø-fugle.

De mere teoretiske indlæg er spændende læsning. Der gøres opmærksom på, at f.eks. et mindre stykke regnskov, der ligger isoleret, fungerer som en ø. En anden yderlighed blandt indlæggene omhandler f.eks. katte og rotters ankomst til og udryddelse fra forskellige øer. Detaljerede beskrivelser af forskellige kattefælder kan findes her.

Ellers er der en række indlæg af meget forskellig karakter, hvor eneste fællesnævner er beskyttelse af ø-fugle. I flæng kan nævnes: Øerne i det Indiske Ocean, de subantarktiske øer, Dark-rumped Petrel på Galapagos, Det Røde Havs Fiskeørne, New Zealands *Cyanoramphus*-parakitter, Puerto Rican Parrot, en ø i Seychellerne.

Alt i alt en bog, der indeholder mange vigtige kilder, og samtidig vil være inspirerende læsning for enhver fugleinteresseret.

Michael Køie Poulsen

Birds and broadleaves handbook

Nicholas Smart & John Andrews. A guide to further the conservation of birds in broadleaved woodland. 128 sider, rigt illustreret i farve og s/h, hft. RSPB, The Lodge, Sandy, Bedfordshire, England, 1985. Pris £ 9.

Den store engelske fuglebeskyttelsesforening RSPB har udgivet denne håndbog om fuglevenlig løvskovsdrift. Målgruppen er især ejere og bestyrere af skov. Bogen har syv hovedkapitler om henholdsvis skovhistorie, forskellige skovdriftformer og deres økologiske følger, skovfuglenes habitatkrav, anbefalinger til fuglevenlig drift, praktisk udførelse af driftplanlægningen, 14 udvalgte skovfuglearters økologi og krav og sluttelig konkrete eksempler på driftsplanlægning.

Bogen rummer gode omend ret forenklede sammendrag og oversigter. Hovedvægten er lagt på det naturlige og hjemmehørende, på »at følge og under-

støtte naturen i dens virkninger« – ingen bombastiske vildtplejeplantninger med eksotiske vækster.

Bogen er ret bredt skrevet. RSPB har nok først og fremmest lagt vægt på at lave en letlæselig og let fordøjelig bog til praktisk brug. Der bringes ingen optællingsresultater o.lign., der kan kvantificere forskellene mellem de enkelte skovtyper, aldersklasser eller driftsformer. Ligeledes er der kun ganske få kildehenvisninger i teksten, og de 7 kilder, der bringes bag i bogen, er fortrinsvis håndbøger om praktiske tiltag i driften – såning, plantning, hugst o.s.v. Bogen er engelsk og mange forhold og problemer adskiller sig fra vore – Rhododendron-tilgroning og græsning er ikke just hvad der hærger danske skove. Men ideen og hovedprincipperne er i høj grad brugbare herhjemme.

Bogen er vigtig – der er stort behov for fuglebeskyttelsesarbejde i skovene.

Peter Friis Møller

Der Kampfpläuer

Horst Scheufler & Arnd Stiefel. 212 sider, 85 illustrationer, hft. Die Neue Brehm-Bücherei 574. A. Ziemsen Verlag, DDR Wittenberg Lutherstadt, 1985. Pris M 24.

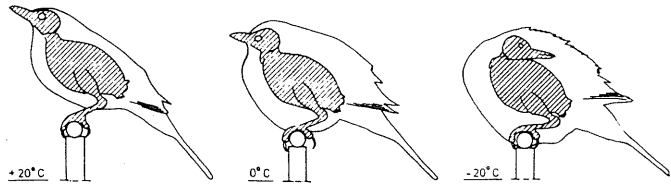
Forfatterne har med vanlig tysk grundighed i deres monografi om Brushanen ud fra egne iagttagelser og tilgængelig litteratur givet en bred og grundig fremstilling af vor aktuelle viden om denne art. Gennemgangen er nogenlunde ligelig fordelt på fjerdragt, udbredelse og biotop, adfærd, ynglebiologi samt træk og overvintring, og bogen slutter med en omfattende litteraturliste, der ud fra mit kendskab synes ret så fuldkommen og dækker såvel øst- som vesteuropæisk litteratur om emnet. Afsnittet om arena-adfærd hviler naturligvis primært på de sidste tyve års grundige hollandske iagttagelser suppleret af forfatterens eget arbejde på øen Kirr. I afsnittet om arenaspillets biologiske betydning vover forfatterne sig ud på gyngende grund, og deres forklaringer bliver måske lidt vel modige og svære at følge. Men bogen har monografiens styrke, idet den opsummerer den i 1985 tilgængelige viden om arten *Philomachus pugnax* og samtidig har en bredde, der gør den læselig for den virkeligt interesserede.

H. Meesenburg

Die Amsel

Burkhard Stephan. 231 sider, 83 s/h fotografier og tegninger, 16 tabeller, hft. Neue Brehm-Bücherei 95. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg-Lutherstadt, 1985. Pris M 25.

Øststyskeren Burkhard Stephans bog om Solsorten er en længe ventet fornyelse af Richard Heyders udgave fra 1953. Stephan har i en del år beskæftiget sig aktivt med Solsortens rytmicitet og de faktorer, som øver indflydelse herpå. Derudover har han beskæftiget sig bredt med klassisk ornitologiske emner som systematik og forskellige grene af ynglebiologien. Dette præger naturligvis bogen, som har sine stærkeste sider inden-

for disse felter. Bogen drager iøvrigt fordel af Stephens store kendskab til den østeuropæiske og sovjetiske litteratur. I bedste Neue Brehm-Bücherei-stil leveres en meget grundig og up-to-date behandling af Solsortens bygningstræk, habitat og udbredelse, herunder ikke mindst en interessant gennemgang af årsagerne til Solsortens »urbanisering« og mangelen på samme i visse regioner med et stærkt menneskeskabt prædationstryk. En grundig gennemgang af de nyeste data om Solsortens ynglebologi og dens større eller mindre variationer igennem det meste af udbredelsesområdet gives med stor virtuositet. Bogen har dog også sine svage sider. F.eks. synes jeg, at stort set alle stregtegninger af Solsorte er elendige og amatøragtigt udført. Vi er ganske enkelt bedre vant herhjemme. Bogen er helt klart svagest indenfor alle områder af etologien. At forfatteren ikke selv har beskæftiget sig hermed fremgår af, at han ofte præsenterer en mængde til tider modstridende data fra forskellige forfattere uden at turde/kunne skære igennem og uddrage de nødvendige konklusioner. Denne frygt kan være velbegrundet, når det gælder et område som Solsortens paringsadfærd. Den ved man stadig meget lidt om. Når det gælder Solsortens lyde, specielt kaldelydene, synes jeg det er noget pjat at efterlade læseren med det indtryk, at Solsorten har mindst 30 forskellige kaldelyde, når virkeligheden nok kommer nærmere på det halve. Meget ville uden tvivl kunne sættes på plads, hvis en ellers moderne monografi som denne ville dokumentere sine lydbeskrivelser v.h.a. sonogrammer over alle lyde, og ikke nøjes med at vise nogle elendige stregtegninger efter sonogrammer af de få lyde, man i forvejen har godt check på. Efter således at have fremturet med en af mine kæpheste vil jeg dog ikke undlade varmt at anbefale bogen.

Torben Dabelsteen

Physiological Strategies in Avian Biology

J.G. Phillips, P.J. Butler & P.J. Sharp. 218 sider, talrige figurer og diagrammer, indb. Blackie Publishing Group, Glasgow, 1985. Pris £ 19,95.

Denne bog er udkommet i samme serie som »Avian Ecology« anmeldt i DOFT 79: 78-79, 1985, og henvender sig ligesom denne frem for alt til studerende og fagornitologer. Forfatterne har forsøgt at udtrykke sig forståeligt også for »oplyste amatørornitologer«, men selv om de undgår f.eks. komplicerede kemiske formler, skal læseren helst have betydelig baggrundsviden i fysiologi og anatomi.

Bogen giver ikke nogen fuldstændig dækning af fugleøkologien, men søger at uddybe de særpræg, der er

afgørende for fuglenes succes som dyregruppe. Den giver således oversigtskapitler om stofskiftemekanismene bag flyveevnen, fugletræk, temperaturregulering, væskebalance og forplantning. Kapitlerne om forplantning uddyber fint mange af mekanismerne, der sikrer, at forplantningen sker på det gunstigste mulige tidspunkt. Kapitlet om fugletræk er meget generelt og overfladisk, både i beskrivelsen af orienteringsmekanismer og energiproblemer under træk. Til sidst kommer et kapitel om anvendt fugleøkologi, der mest omhandler fjerkræavl og olieforurening (andre miljøgifte nævnes kun i yderste korthed). Bogen synes at være à jour hvad engelsk litteratur angår. Men desværre gør mangelen på konkluderende og opsummerende afsnit det svært at få noget hurtigt indblik i den nuværende viden.

Jon Fjeldså

Naturens historiefortællere

N. Bonde, J. Hoffmeyer og H. Stangerup (red.). Udviklingsideens historie. Bind 1: Fra Platon til Darwin. 383 sider, rigt illustreret, indb. G.E.C. Gads Forlag, 1985. Pris kr. 348.

Dette er det første af to planlagte bind om evolutionstankens historie fra oldtidens filosoffer til den moderne biologi. I virkeligheden er der tale om århundreders tænke i faste mønstre (naturens orden) op til et drastisk brud i 1800-tallets første halvdel. Undertitlen »Fra Platon til Darwin« er misvisende, fordi udviklingstanken først startede med Cuviers syndflodsteori. Men et rids af forhistorien er alligevel en nyttig forudsætning for at forstå 1800-tallets heftige strid.

Tidsskriftet Naturens Verden (Rhodos Forlag) bragte i 1980-82 nogle glimrende artikler om udviklingstankens begyndelse og gennembrud. Bonde, Hoffmeyer og Stangerups bog er alligevel den første dansksprogede fremstilling i bogform af udviklingslærens historie. Ifølge forordet skal bogen vise »at videnskabshistorie ikke bare er teori, men også passioneret eventyr og drama på liv og død, godt og ondt«. Mange af bogens hovedpersoner repræsenterer da også bemærkelsesværdige skæbner og vilde levnedsløb. Men måske er pretentionen lidt overspændt, for bogen går aldrig tæt på »naturens historiefortællere«. Den er mere et spændende stykke idéhistorie, der fortæller hvordan en af naturvidenskabernes mest revolutionerende tanker tog form. Ialt 17 kapitelforfattere trækker i mange retninger, både idémæssigt og som fortællere, og den redaktionelle styring kunne nok have været bedre. På den anden side får vi belyst utalige facetter af naturvidenskabernes udvikling.

Jon Fjeldså

Også modtaget:

Folk og fauna

V.J. Brøndegaard. Dansk Etnozologi, bind 3, 328 sider, rigt illustreret, indb. Rosenkilde og Bagger, 1986. Pris kr. 395.

Tre-bindsværket »Folk og fauna«, hvor fuglebindet blev anmeldt i sidste nummer af dette blad, er nu afsluttet med bind tre om folk og pattedyr i Danmark.

Atlas der Brutvögel Niedersachsens 1980

Hartmut Heckenroth. Naturschutz und Landschaftspflege in Niedersachsen, heft 14, 428 sider, talrige kort, stort format, hft. Niedersächsisches Landesverwaltungsamt, Hannover, 1985. Pris DM 25.

Ynglefugleatlas over Nedersaksens fugle, inklusive en fortegnelse og status for alle »landets« fuglearter, og med afsnit om beskyttelsesforhold m.v.

Le Rale de genets en France

Joel Broyer. 106 sider, mange illustrationer, hft. Union Nationale des Associations Ornithologiques, 1985. Pris F 50.

Fransksproget rapport om Engsnarrens forekomst, habitatvalg og bestandsnedgang i Frankrig, samt årsagerne til nedgangen.

Situation de la Avifauna de la Peninsula Ibérica, Balears y Macaronesia

M. Fernandez-Cruz m.fl. 207 sider, mange illustrationer, hft. CODA & Sociedad Espanola de Ornithologia, Madrid, 1985. Pris ikke oplyst.

Fortegnelse over og status for Spaniens, Portugals, Balearernes m.v. fugle.

Catesby's Birds of Colonial America

Alan Feduccia (red.). 176 sider, rigt illustreret i s/h og farve, indb. University of North Carolina Press, Chapel Hill and London, 1986. Pris \$ 38,95.

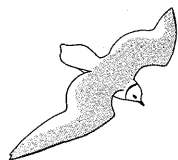
Genoptryk og bearbejdning af Catesby's bog om Sydstaternes fugle fra 1731-34, med sammenligninger med nutidige forhold.

Guide des passereaux granivores

Gilbert C. Armani. Emberizines. 416 sider, 28 farvetavler, hft. Societe Nouvelles des Editions Boubee, Paris 1985. Pris F 198.

Fransksproget oversigt over alle verdens værlinger.

DUTCH BIRDING

Quarterly journal
for every keen
birder!

- Excellent papers on identification, distribution, movements and behaviour of Palearctic birds.
- Latest news on rare birds in the Netherlands and Belgium.
- In English or with English summaries.
- Well produced with numerous high quality photographs.

For information write to:
Peter de Knijff, Dutch Birding
Association, Postbus 473, 2400 AL
Alphen aan den Rijn, Netherlands.

Subscribers to *Dutch Birding* can claim 25% off a *British Birds* subscription

ORNIS SCANDINAVICA

Fire hæfter pr år. Engelsksproget.

Pris kr. 200 (for DOF-medlemmer).

Bestilles ved indbetaling af beløbet til
Munksgaard, København på
postgiro 8 16 20 50.
Angiv at beløbet gælder
Ornis Scandinavica